

Ringmäng torni ümber

Viivi Luik

Sulgu torni Ma sulgun torni Sellesse
valgesse mis elevantiluust olevat tehtud
Ah kui meelsasti ma sulgun sellesse kuritege-
likul teel saadud materjalist torni
Aga seda torni pole kunagi olnud ega ole
ja vähemasti poolteil neist suurtest loomadest
on kihvad alles
Elevandid ise on ka veel alles
Ainult meie räägime veel mingist ajast ja arust
keelt kui öelda tuleb otse Pane end vangi
Kehtesta tsensuur Ära hõiska enne õhtut
Võib tulla pikkade nugade öö
(*Torn, 2010, lk 10*)

Kui tarvitada sümboleid ja mõistukõnet, siis võib ütelda küll, et maailm, milles me täna elame, sarnaneb ikka rohkem selle Mihkelsoni luuletuse torniga, kuhu pannakse ennast ise kinni, sest elu ajab peale surmahirmu. Tänapäevane poliitika, majandus ja kultuur on lõppkokkuvõttes ühekorrana nii ringmäng torni ümber kui ka torn ise.

Kohe, kui kultuur muutub meelelahutuseks, muutub ta läbipaistvaks ega pääse enam nõiarüngist välja. Kuni ei ilmu kedagi, kes nimetab asju õigete nimedega ja ringmängu segi lööb ning ühtlasi ka näiliselt purunematu purustab, nii et inimene jäetakse rahule ja tema saladust ei püüta pidevalt paljastada ning turul müüa.

Jah, võib öelda küll, et need, kes on ennast aheldanud oma arvutite ja nutitelefonide külge, on aheldatud vangitorni. Kuid see torn ei ole tõepoolest ammu enam elevantiluust. Ega ka mitte kivist. Tänapäevase vangitorni materjaliks on purustuskindel klaas. Võib ka öelda, et kuulikindel klaas. Näiliselt turvaline ja riskivaba. Totaalselt läbipaistev.

Selle klaasist torni tähenduse ja ühtlasi ka Mihkelsoni luuletuses peituva ähvarduse seletab kõige täpsemalt lahti tänapäevane Lõuna-Korea päritoluga saksa filosoof Byung-Chul Han, kui ta juba 2017. aastal ütles:

„Läbipaistvus on tänapäeval lööksõna, mis valitseb kogu avalikku diskursust. Eriti rõhutatakse teda siis, kui juttu tuleb informatsioonivabadusest. [...] Asjad muutuvad läbipaistvaks, kui nende ainulisus kaob ja neid hakkab väljendama ainult hind. Raha teeb kõik kõigega ühtmoodi võrreldavaks, tühistab mis tahes ainulisuse, mis tahes ühismõeldutuse. Läbipaistvusühiskond on samasuse põrgu.“¹ Ja veel paar rida samalt autorilt: ”Sügav vaim

¹ Byung-Chul Han, Läbipaistvusühiskond. Saksa keelest tõlkinud ja järelsõna Hasso Krull. „Loomingu Raamatukogu“, 7. Tallinn: Kultuurileht, 2022. Lk 7. – *Toim.*

tekib maski kaitse all. Mask kasvab tema ümber nagu marrasnahk. Kõik uus ja teistsugune areneb vaid maski varjus, mis kaitseb teda samasuse eest.”²

Ja selle tsitaadiga kirjatud lipu all nüüd Mihkelsoni juurde!

² Sealsamas, lk 22. – *Toim.*